

پورھیت گوپٹ

پورهیت: مزدور (پورهیا کرنہار)۔
گویہ: 1) پوری ستھ دازل کڈھیا کھوج، 2) قیافہ، اندازہ۔

پورھیت گوپٹ

نجم حسین سید

سچیت

سچے حق لکھیار دے را کھویں

پوڑ پہلا: اکتوبر 2015

ISBN: 978 - 969 - 577 - 084 - 9

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، 16- کویئز روڈ، چوک گنگارام، لہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, 16-Queens Road, Chauk Ganga Ram, Lahore. PAK

Ph: 92 42 36308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شیرکت پریس لہور Shirkat Press, Lahore

سرناولی

- 9 1 دینہہ آکھو تہجھ سورج آکھو
- 10 2 رُکھ دُھوں اسمائیں وڑدا وکھ پئے آہندے نہیں
- 11 3 میم مروڑی
- 14 4 نکلوی جیہی اک گھجی
- 15 5 دینہہ تے دُھپاں ای نہیں
- 16 6 اک بات پُرانی
- 18 7 اڈیک دی اکھ
- 20 8 قُربانی
- 22 9 سجن سخی کوئی نویں خبر دے
- 24 10 سُن دے آئے ساں
- 25 11 اساں ہلن نہیں
- 26 12 دُھکی تے اُگیاں ایس پارک پہاڑی
- 28 13 لکدی آؤندی اے اوہ
- 30 14 گُرسی

31	15	بوری گنڈ پانڈی
32	16	بک خاک توں دیوا
33	17	مکھی اک مُرد دوجی
35	18	دھیئے
37	19	گھر گھر لنگھدی
38	20	سُنیاے مُوتر سہیڑ دا
40	21	ہیڈ مالی آں میں
42	22	گلی
43	23	سو بکل وچ اکو چور
44	24	اساں دھریکاں ہاں
45	25	اوہ دہ بیٹھے نیں
46	26	گھاہ مُن گراؤنڈوں باہر کھلوتائے ٹریکٹر
47	27	پاؤ خیر سائیں دھرکونا
48	28	آکھے دھرت میں دسترخاناں
49	29	اک پرانے اُتھلیار دی بوہڑ
51	30	حویلی بنیا بوہے تے رولا
52	31	ایہہ دینہہ جیہڑا لنگھیا اے خالی
53	32	وحدت الوجود
54	33	جانگو

56	کچی ماسٹر	34
57	سُدر ٹاکی پھیر دی گل	35
59	ہا کیلے ای نہیں؟	36
60	ہے عجیب	37
61	توں آ کھیں	38
62	ہوئے ہتھ نہیں اساڈے اپنے	39
63	گاؤن	40
64	نابری	41
65	آؤ ویکھو	42
66	لکھیار	43
68	روڈنشا	44
70	پہلی پوہ - اتوار	45
71	پئی کرنی ایں وگ نت کول جہانوں باہر نیاں	46
73	پورھیت گوپڑ	47
75	راہک پہاڑا	48
76	جس دن تینڈاناں گھول کے لفظاں وِج نہ پیواں	49
77	ہتھ ساڈے جو کردے چھڈدے آئے نہیں	50
78	وکھو وکھ ویتراں پتراں دی	51
79	تینڈا پنڈھ اتھاہ	52

80	53	نانی پورنی آکھے بٹو دوہتی نوں
81	54	باراں مانہہ - (ادھ پوہ)
82	55	بولی چسکور عاشقاں دی جُگل
83	56	رنگورنگ نہیں سارے، دُور کوئی، کوئی نیڑے
84	57	اکھر پیناں دے
85	58	ٹکڑ آس پیاس ہے تینڈی
86	59	دَم دَم جیہناں دا سار پرائی
87	60	اپنے سُنن سوال اسانوں
88	61	عمر جو ہوئی
89	62	جھڑ بنیا اسمان
90	63	لکھ پتراں وِچ کہانیاں نہیں
91	64	2015- سُنکیاں ٹہنیاں تے لگے ہریاں پتراں دی گل
92	65	نانکی بولی
93	66	ستاں ورھیاں دا ہوساں

دینہہ آکھو تجھ سورج آکھو
چڑھدا لہندا ای کہندے سُن دے آئے ہاں
اج کون جانے کیہ دل لیہدے آئی
اکھ لال سوہی پرتائی اچیتی شام اوہلیوں
”میں نار

اپنے اندر ڈک کے مینوں
باہر ہو نر پاہرو پیلاں پاوندے
جگ بے انتے گال بیٹھے او
نہ سمجھوتی ۱ اکھیاں دی جانی
نہ انگلاں دی چھوہ مانی
حکم قیام سچو دیں رُدھے جیون ٹال بیٹھے او“

1- سمجھوتی: سینت، اشارہ، رمز-

رُکھ دُھوں اسمائیں وڑدا ویکھ پئے آہندے نیں
ایہہ اسماں اکی ہاں
کدیں آئے جو دھرت وساوں
اگلیاں کپ دبائے
گُھٹ گل تھیئے پاتا لیں تیل
چھک پمپاں وِچ پائے پچھلیاں
ہُن رُکھ رہنے آں تاں جے بُوہے بُوہے مچ مچا پئے
دُھونی ہور جگائے
آئی گئی نال ناسو ناسیں کرئے اکتھ ۱ کہانی

۱- اکتھ : ان آکھی، جیہڑی کتھی نہیں گئی، جوڑی نہیں گئی۔

میم مروڑی

اسانوں خبر کبھی
ایہہ مُلک ملھیر ہے کیہڑا
اساں کتابی کیڑے موئی
کاگت ٹک پاء سوتر جھب کر لہنے آں وچ اخباراں
تھدے رڈے وڑ سودے نال سودا
پر اکھر سخی نیں آہندے نیں
”جو جُودا جے بول گھنو
ساڈے کھیسے پھول،
لنوم مان سرور مونہیں
بھرو گھٹ ماء عربی
تھی بال نہاؤ مینہہ میگھلے نچ نچ وچ بزاراں
تساں ملاح جھیل مہانے
کم تساڈا ای اے ہن
لُون بناؤ مچھی ملھی نوں لاؤ

یا ہو ماہی

سَد منجھدھاروں منگو منے چراؤ کم تساڈا ای اے“
سُن سدِخیاں دی بانی اساں ہُن پئے آں سوچیں
ایہہ لُون پانی ہی مُلک ملہیر نہ ہووے
نُونوں رسدا پانی اساں وی چٹیا تے ہے
نیر نیئیں وِچ نالے نہر نہاتے وی آں
ایہہ مہیم نون کتے مندے نہ ہوون اسانوں
نمی منی نال اپنی
ملہار پانی دی لار لہر نہ ہووے یا مام لوہار نظام دی
جن لام انوکھی لائی
یا مل ہار ہووے
گتوں مل ہرن سُن گاؤن ساوئی
مُلک ملہیر ہووے وسوں مینہہ وسائی متے مل پین کوئی
لیر لیر پگ میر پیر دی جدوں کتے وی ہوئی
ایہہ تاں سار غلام فریدنوں ہوسی
سانوں تاں ایٹا ای دیاس
ووڑ سنی اے ورکھا دی
ہو اچاک دریاؤں کھٹاون ٹوبھا ہو یائے بار روانہ
پڑھ عشق پروانہ

اکھیں ڈٹھا جیویں دمودر ہیرتے رانجھن جاندے
چھوڑ کے بلدیاں کوٹ قبول فصیلاں،
میوہ ٹکن منع کتابی کیریاں نوں تاں ہويا
پراکھرتخی نیں
آہندے نیں ٹک میم مروڑی لاؤ ٹیوا
مُلک ملہیر ہے کیرہا
ٹیوے کیہ لاہ لینائے کسے دا

نکوی جیہی اک گھجی

ترے پتری

کچے ہرے رنگ چھتری کھڑی اے کھول

کول ہویاں میں آہندی اے

ایہہ چھاں چھتر نہ ناں چھتر

ترے سٹراں فی

واء پانی سورج مل واہیاں متھڑے میرے تے

پڑھ ٹوہ نال اکھیاں بول

ارتھ ہور ہو جاسن اگلے پھیرے تے

دینہہ تے دُھپاں ای نیں
نہیں بند اندراں وِچ رات سو دی آئی
تیراناں ای ہے
اکھیاں نوں ٹھنڈڑا پانی

اک بات پرانی

وسا کھا آہندا اے
میں اکھاں ملدا اٹھیاں
پیانے لکھ کیرا کوئی
وت سہی تھیائے، نہیں، ہنک پی اے کنیں اوتی
درد کناں دا اکھیاں نوں ہے
ہویا گوانڈھ چروکا،
مینوں ٹھا کر دی رتھوانی کردیاں چار ویہاں لنگھیاں نیں یارو
گھوڑی گھوڑے دی بولی پڑھدیاں
نہیں ایہہ اگے بڑک پی
کہے گھوڑی
ہووے ہور ویلا کوئی ہور تھاں
پوے نہ جتھے مونہہ کڑیاں
کہے گھوڑا
ایہا تانگھ طلب ساڈا دانا پٹھا

ایہا چابک راس ہتھ اوہناں دے
جیہڑے چڑھدے لہندے اک دوجے نوں کہندے نیں
”ایہناں رتھ جُپیاں نوں بان ہے رتھ اُلٹاون دی“
کہے گھوڑی
ایہا تانگھ طلب ہے اٹکل ساڈی اوہ جہان وساوں دی
وساکھا آہندا اے
ساز جتھے ہا اوتھے ای دھر میں نکل آیاں
جیوں لڈن بیڑی کھول چنائیں ٹھلایا ہا
چڑھسن ٹھا کر مگر میرے
ویکھو اوٹ ملے متے کال دیاں جوگنیاں دی

اڈیک دی اکھ

ترے ریڑھیاں سیکل پہیے
سیکھاں والے بوہے نال ڈھولائی گھلیاں نیں
بنک سی چچھے بند ہو گئے
دونہہ دے ریڑھی وان ای کوئی نہیں
تریجی دا اک لوہے دے ٹول تے بیٹھائے
اکھ بندرائی، مڑھکا، میل پجامہ گڑوتا
وچلی کول اک ڈھڈل بڈھڑاٹ تھڑی تے
دھوتی صافہ بانہیں وساھی
آئے گئے کولوں اک انگل چا خیر منگدائے،
گھنٹہ مینوں ہو چلیا اے
ایہو جگہ اوہنے دسی سی یا ہور کوئی
پھس گیا ہونائے کتے ٹریفک اندر،
لنگھن والے لنگھی جاندے نیں
جنے جنائیاں ہنیاں تھیاں

خیر پاؤں جوگا خبرے کسے کول ہے کہ کوئی نہ
 نہ ریڑھی ول گاہک ای ڈھکیائے ہن تائیں کوئی
 بوتل نیکی نیسلے دی آ اک جوان پھڑا کے ٹر گیاے بابے نوں
 اوس دھر وساکی پیسے گنے نہیں کھیسے چوں
 ہن اُنکل بوتل چا چا منگدا گھٹ گھٹ پینداے
 مگر جاواں تے پچھاں نہ میں اوس جوان نوں
 ایہہ بابا تیرا گجھ لگدا اے کہ شرط منت سائی کوئی
 پھیر آکھناں چھڈ رہن دے
 متے اگوں آکھے توں کون ایں پچھن والا
 نالے توں اودھر جاویں اوہ آوے ٹر جاوے

قربانی

پیرا گلے اٹاں دی دوئے ڈھیری
پچھلے بھونیں تے دوئے
پیا پکھیاں کناں دیاں جھلداے یاداں آئیاں نوں،
پٹھے پائے نیں اساں
نہیں کھاندا
وڈے میئیں ہو ریں اُتوں آئے نیں
گارڈ اپنی فرم دانال اے
اوہ آہنداے ”پچھوں قصائی آں اسیں
ایہناں پُھٹیاں چ کم کر لئی داے جدی تبرک دا
ایہو اساڈا حج اے،“
وڈے میئیں ہو ریں ہس پئے نیں:
”قوالی سُن تیری
وکیھ اوہنوں حال پیا ای
ہویوں تُوں نیڑے

اوہنے مارنائے انا الحق نعرہ
پٹھی کھل لہا گل پا جانی او تیرے“

اوہ آہندائے:

”کوئی شک نہیں میاں جی

گولی کریڈٹ کارڈ نہیں گارڈ ای کھاندائے“

بجن سخی کوئی نویں خبر دے
اکو خبر دُھروں لکھی بیانی
گپت موریا زار فرعونى سائے
روم ایرانی شام یونانی
غزن تیموری خلف عباسی
پرتگیز انگریز فرانسى
چین چنگیز بن چھائے
راہی واہی تیری میری
کپ سہیڑ کر سونا رپا
بھرے خزانے اپر سپ بہائے
گھڑ کلے نکسال چلائے
ٹھپ شاہی مڑ ہوئے شاہو
کر خلقت نوں دین 1

1- دین: 1) کنگال، 2) مذہب، دھرم-

دیاں اکھوائے
بجن سخی کوئی نویں خبر دے
اکو خبر سدا نویں پُرانی
رہن نوں تھان نہیں
کہن نوں تھان نہیں
گھرن دِلو دِل مارو صبر دے
سُرپر دھرت ہلانی
راہی واہی تیری میری
لہہ دَرگُل دے
ساہ ست مُڑ ہو جانی

سُنڊے آئے ساں
ہے جگت مسافر خانہ
ہُن متے ہوٹل اے
پنج تارا اُٹھ تارا

اساں ہلن ۱ نہیں،
آئے ہلون نکل گئے،
اساں دھرت ہاں
بت پردی رت ہاں
سدا نویل ہو رنگ مناون آونائے

1- ہلن: بھوچال، بھوئیں امب -

ڈھکی تے اُگیاں میں ایس پارک پہاڑی
کوئی کھجور کوئی پام آکھ لنگھ جاندا اے
پچھوں تھل دے ہاں
کہ کندھی سمندر دے

وڈیاں نوں یاد ہووے جے ہووے
پچھ دسیو کوئی ٹکرے تساں نوں اوہناں چوں تے،
پٹھا لام کدو کا ہو یاں؟
کجھ نہ پچھو،

سج سبھا اُگ وگیاں الف تک سیدھے
پیراں پٹھوں مٹی نکل گئی
جا تم گئے کہ گئے
گالھڑ دوڑدی آئی
چڑھ سر میرے
پچھلے پیراں تے سدھی ہو نہ کھلوتی

چھبیاں دیندی
اوئے لم لیٹا
کیہدی توپ ہیں تیر ہیں کیہدی کمانے
گھرا
میں وی لک بھوا اُتا نہہ ول ہو یاں ہسدا
بیر اسمائیں کیتائے
مٹی سنبجل گئی،
اوہ جد وی آوندی اے
پوچھل پھیر میرے پیراں تے
گت کتاڑی کر کے گڑھکدی نس جاندی اے

لکھدی آؤندی اے اوہ

مُونہہ مُسکار اَن ہوئی

نہیں ویہندی کسے ڈوؤ 1

جھاڑو پھیردی

بے پرواہی کیردی

غسل خانے وِچ پُونجھ کے شیشہ

جیویں آئی تیویں ٹر جاندی اے

اک دن ویکھاں گھلی اے کھول کتاب

”کنا پڑھی ہوئی ایں؟“

”ایم. اے“

”کس مضمون وِچ“

”بُوکھر بہاری“

”ایس کتاب وِچ ہے کوئی گل مطلب دی؟“

”خلاصائے“

”کابد“

”اندرائ بھریاں ۱ دا“

دھر کتاب الماری لکدی نکل گئی اے

1- بھرے: 1) بھرے ہوئے، 2) بڑے ہوئے-

گُرسی

ٹُھمن باہیں
ڈُھوئی گدی پُٹھ تھدی
ہو بھکانہ چڑھے ہوائیں جھپ کھا پیچھے پا پا
موہ اکھیاں لگ جاوے تارے
وِچھے جا عرش چُبارے
لتھ رڑھے بزائیں ریڑھی
جوڑ رُپئے پھینے،
بن بھوئی گھوہ رتہ وگاوے
وضوحوض ہتھ گیڑی
مر مرتخت تے فر فر منبر نقد غسالی تختہ
صدیاں لنگیاں گھوہ کھاتے وِچ لہنوں گالن
گھڑ جوڑی جس تھیں ورے
کھول کر یسی بالن

بوری گنڈ پانڈی
سو سٹور سو اپر سٹوری
کھار حوض کھنڈ تسہی کھوری
دوال مسیتا فیتہ
بوری چھنڈ پانڈی
ڈھیری دھولر پاک پلپتا
چڑھے صدق دی ہانڈی

بک خاک تُوں دِیوا
گھٹ گھٹ لمب چھکاویں
اکھیاں تسیاں نوں،
ہُن کبھی میں واٹ نہاراں
جو سمرے سوتت ست پُونی
تیری نذر گزاراں

مکھی اک مُرد دُوجی
گند پے گئے یارو
نہیں، دو ای نہیں
مکھی مار میں چائے، نہیں مردی
میاں میسٹیاں نہیں نویاں
کڑا ہی کمپیوٹر دی،
تو بہہ گئی جے آن سرہانے
غیوں گل سہجھی اے
تاکی کھولی میں
ہولی ہولی چا سرہانہ کر تاکی ول چھنڈیاے
گجھ چر مگروں
دُوجی او سے تھاں سرہانے آنہ بیٹھی؟
اوویں چائم سرہانہ تاکیوں باہر وگائی
جاندی آہندی اے

ایہہ ڈولی تیری سرہانے والی مناسب اے
بند اندروں تیریوں باہر آون دا مسئلہ حل ہوگیائے

”دھیئے“

نال سوویں

لوری دے تینوں سدا جگاواں

رانجھن ہو تینوں ہیر بناواں

گھٹ بھر تیرے ہو جائے حشر نہار کالج

جگ تالوتے ڈولھاں ڈنچھ میں تیری

اُٹ جائے ہیرا دی پھیری،

توں جھاڑو پھیرنی اے

میں بھانڈے مانجھنی آں

اکو ای کم نہیں؟

پر ہتھ تیرے دا پکيا نہیوں کھاسکدی میں“

”نہ کھا اتماں

میں وی ہمیشہ سٹ دینی آں گوڑ ڈرم تیرے ختم چھہارے

چل نال سواں مینوں

ويٲرے تيرے پاواں ميں جوگي والا ٲھيرا
ڊن تيرے دي رات كراواں شڪر دو ٲهرے“

1- ھير: گھير (ھيرن: گھيرن)۔

گھر گھر لنگھدی
بُوہے ٹھنکوریں
یاد کراویں وِسری کارا گوجر
پھٹھی پُن مُڑیاں
پُھل کھڑ پئے جدوں اچیتے کرنی ساڈی دے
آونی ہتھاں وِچوں
ناں تینڈے دی سِگندھ
ساڈیاں ناواں وِچ
جو رَلیا ہو بے ناواں

سُنڀائے مُوتر سہیڑ ۱ دا
ہویائے کھاد افریتے
سہیڑ پالن ہن دل لاون دا نہیں مشغولہ اوتھے
مُوتر دھار دا گنن منن سرکاری دفتر کردے نیں
فرانس امریکے توں
سند جہازاں وچ بھر بھر پئے آوندے نیں
مُوتر حوض تے پمپ تے نک سک
تھاں تھاں سہیڑ گھر کھل گئے نیں
خاص خوراک دیاں فیکٹریاں وی لگ گئیاں نیں پنڈ پنڈ
کنے لٹر دیہاڑی کوئی مُوتر دائے
صحت صدق سہیڑ دا ہن ایہو پرتاوائے 2
اوہناں وچ وی سُنڀائے
تھاں تھاں گھسر پھسر پئی ہوندی اے

1- سہیڑ: خوگوش - 2- پرتاوا: پرکھ، ٹسٹ -

کڈھ سمرنگ سمندراں پٹھوں
ونج پتالیں دھول نوں ملیئے
سنگ چھنڈ ہُن ویرِ تھیری ہو گئی او

ہیڈ مالی آں میں
گکڑ اپنا اے
گھر والی نوں شوق اے
گکڑ گکڑی شروع توں پالدی ہوئی
آندا دیسی ہن لبھیاں نہیں لبھدا
افسر لے جانڈے نیں
اوس بھلی دا دل تے سی مور اُتے
چلو مور نہ سہی چکور ای سہی
افسر دے گئے سا نبھ سنبھال کرو
اپر دینی سو کتے
ویکھو قدرتاں تسیں
گکڑ آئے نیڑے
کھمب اُلا ریو سو
جھٹ پرانہہ ہوئے

میں تجھیاں خورے ووضو توڑ بیٹھائے
لت گنج کھلو پرے ہو آہندائے
”اوہو“

باہرلی اے، میم جا پدی اے، بھاویں ڈب کھڑب،
اوہ نہ ہووے ایویں،
آہو، چھڈو بانگ دیو“

گلی

چھٹی کھا گئے کوئی
گلی سڑک تے سٹ گئے
ٹھڈے نال پرانہہ کردے نیں راہ چوں
آندے جانڈے
جیہڑا کاں آوندائے
چُتج نال بھال پرتاوندائے لازم
دانا کوئی وی نہیں
سُئیائے کاں نالوں
سیانا کوئی وی نہیں

سو بکل وچ اکو چور
بکل کچھری سو یو ٹھانا
آپے پھڑنا آپ چھڑانا
جو سٹ سوئی ٹکور
بکل بنک بزار وی اوہا
جمع جوڑ وی دھاڑ وی اوہا
سنسروی اخبار وی اوہا
دڑ وٹ پاون شور

اساں دھریکاں ہاں
نہیں ایکسٹیلریٹر گیٹر بریگاں
پیرلہر نہیں دھرتی اندر
باہیں کھمب اسمانی

اساں دھریکاں ہاں
امب نہیں اساں جمائے
جوگ بھوگ دھرکونے مونے
ایہو بال نہیں ایہا ماپے

نہ کاٹھے نہ پونے
گچھڑ کھڈائے نال سوائے
وکھرا بگیچا ایہہ نہیں منگدے

نہیں ایہہ دسیندے سنگدے اساں دھریکاں ہاں
رُکھ پکھو جن جن جنناور
گھر گھاٹ ہاں آپے

اوہ دہ بیٹھے نہیں
نہیں، یاراں
ٹیم تے نہیں
محلے دار نہیں خبرے
ہاسا اُنکلاں چھیاں فون تصویریاں
بارھواں آیائے
تھیلا وڈا کھول پلاسٹک
چھوٹے باراں کڈھ ورتائے سو
برگر کھا کے سارے لفافے ڈاہ گئے نہیں
کاں آ گئے نہیں ٹھونگ لفافے
کریا بھورا ٹوہندے
لیر لفافے دی وی نال لنگھا گئے نہیں
گیجھ تے ہوا ای گئی اے پچا وی جاسن پوٹے
جُگاں توں آدم چھڈیا کڈھیا تاڑ لنگھائی آئے نہیں ویلا

گھاہ مَن گراؤنڈوں باہر کھلوتائے ٹریکٹر
اِلاں ڈھلیاں نیں
اک نہیں فوج اے پوری
گھاہ چوں کیہ پیاں ٹھنگدیاں نیں ایہہ گوشت خورناں
نال بیٹھا میرے پنج تے دھوتی پوش آہندائے
”پولو ہوندی جے اتھے
گھوڑے گھلدے نیں
کوئی خون پسینہ ہووے خبرے اوہناں دا
یاں رجیاں کھڈاراں دی تیکہ کبابی مُشک ہووے
یاں گھاہ ای باہروں آیا ہووے خاص کوئی لہوتے پلپیا
کیہ لگیا رہ سکدائے
بھلا نظر عتقابی کولوں“

پاؤ خیر سائیں دھر کونا
جھولی کا گتی
لاؤ گوڑا لب چھہارے گجھیاں اکھیاں
لد منڈی پھل فروٹی امب امرود گئے
لہہ چھڑوں مائی دھریک
تساں جس روٹ رڑھے
ہے اوجھڑ اوہا سولا پیدل کابیاں 1
ہے تڑن سنگ ساڈے لیکھا ثابتی

1- کابیاں: قلمیں-

آکھے دھرت میں دسترخاناں
میں ای دیگ چڑھ اپنی بھاتے
دم نہت اپنے آپ نوں دیندی
میں ای جیبھ ہاں
اپنے آپ چوں دانہ چکھ پچھاناں
میں ای کن
دھراپنے آپ تے اٹ کھڑکا ڈگرو سُنیدی
اکھ ہو واٹ نہاراں
میں فقراں گل بانہہ
میرا مُونہہ صدق نوالے

اک پُرانے اُتھلیار¹ دی بوہڑ²

جیں تینوں جان بھلایا
مِل کے مِلن گھسایا
اوہ مینڈے اندر بیٹھا
میںوں جیون ول سکھاون دا
پوڑی پوڑی چاڑھ کے اُچی جائیں سانہ بٹھاون دا
اوکھا سوکھا آہر کرن وِچ جُٹیا پیائے،
مینڈے نال نہیں جمیا
جُگاں پُرانا رُوح ہے
تھہر جھوں چوں پُھٹ پنگریا
یا ودھ کیتی دی سانہ سنبھال لئی ایدھروں پٹیا
اودھر لایا
جتنا گھسیا اوتنا گیا
بت جنج چاڑھدا گھر گھر وِسیا

1- اُتھلیار: انقلابی-2- بوہڑ: مُو کے رُلن-

ہر دا جوڑا بن وت جمدائے
مینڈے نال وی جمیا
تینوں ونجا میں لہنوں پچھاتا
تاں جاتا
لہنوں گواون دا کم ای تینوں پاون دا دم ہے

حویلی بنیا بُو ہے تے رولا
درزی گھر دا ہا پُشتینی
بھیتی میچ پیچ دا
آن گزارش کردائے
یا سرکار لباس ڈیزائن کرا کے ایہناں ورگا
زیب تن فرماؤ
تیار ای ہے سچ میرے کول کہ
جھٹ نکل کھلوو ہا نہیں کھول کے
ایہناں پورھیت پریتاں ۱ ساہویں
وچوں اوہناں دیوں میں بولیاں
”ہے کتے جاون جوگا دسو
لاہ کے قوم اپنی دا بانا“
غلی گھڑی اوہ
ریٹ وی ملیا ہور بھیت وی درزی نوں

●
1- پریتاں: بھوتتاں، بدروحیاں-

ایہہ دینہہ جیہڑا لنگھیا اے خالی
گجھ لکھیا نہ گجھ پڑھیا
کوئی بول نہ رکھاں توں جھڑیا
میں ٹور دتائے ول تیرے
توں تک لیہنوں رات کر دے

وحدت الوجود (ہٹی وان دا چھٹی دا دیشہ پیرا)

گئی اتوار
تے مچ بزار پیا
جیہڑے وہم تھردک دل ڈوبدے رہے
اوہا مال ہوئے
جیہڑے پل تلکے
اوہا نچ شیلفاں صدی سال ہوئے
دوئے گاہک معشوق و پچہہار عاشق
آپے مچھی اساں
آپے جال ہوئے

جانگلو

بلیئے کالیئے نی
ٹھہ بیٹھی ایں سمبل پٹاں وچ
سُونہہ آل دوال دی لیندی لال اکھ جھیتاں چوں
ایہہ تخت چھتر ہے تینڈا
کہ چھاہ گوریلے دی
پُوچھ پھراوے رُک رُک اندر سانجھی کاوڑ
کیوں؟
نہیں وارے واہ ورتن ساڈی؟
گھر پکیاں نوں دُدھ چھچھڑے ست ویلے
نھاون نوں شیمپو
سُون نوں کچھڑ،
ڈرتیتھوں رہندا اے
نخس وی ہوئیوں گورے آہندے نیں
جتھوں لنگھ جائے گڑا پکی تے پیندا اے

نہ تینوں ہُسر نہ تینوں پالا
کیہ کہانی ایں کتھوں
ڈرتیتھوں رہندا اے
نیکل پتالوں آئی ہوویں
ایہہ جگت پیالہ مُودھا مارن لے کے کال ۱ دوشالہ

1- کال: 1) کالا، 2) ویلا، 3) اوکھا ویلا، قحط، رزق دی سوڑ، 4) لوک واردی پاتر۔
”کال بلیندی اے“ توں شروع ہوندیاں نہیں کنیں واراں۔ ایہہ کال نشان اے نار دی گجھی جگ
اُتھلنی کاوڑ دا۔ نار جدو کنی نر پردھان مالکی دی داب پٹھ آئی اے ایہہ کاوڑ اوہدے اندر پلدی آئی
اے۔ ایہو اوہدی مام ہے۔

کچی، ماسٹر

جنگل جنگ جنگلہ

کیہ سانجھ ہے ایہناں لفظاں وِچ

بس؟ مری واج دی؟

کیوں، اک دُوبے چوں نکلے نہیں ایہہ؟

جیویں اسیں ایہناں نوں بولن والے؟

جنگل جُون نہیں اسماں، دتو

وڈھ نکلے وِچوں ٹوئے سانجھن

لا جنگلے وِچ وڑ گئے

ہُن اک اک دی تہاڈی ٹوٹ کھوٹ

میں اپنے ناں لا کھری کراواں

ایہدے وِچ کیہ سنگ ہے بھلا

ہیں؟

زبانی یاد کرو میں ہُنے آن کے سُنناں

نہ آیا تے میرا تہاڈا جنگ ہے

1- کچی: سکول وِچ پہلی جماعت۔

سُندر ٹاکی پھیر دی گل

بڈھڑے بہن آئے نیں پارک
بال آئے نیں کھیڈن
اوہ آہندے نیں گیند ر بڑ دائے ایہہ تے بابا
ایہہ نہیں لگ سکدا
ایہہ آہندے نیں وچوں نہیں پولا کا کا
جان ساڈی کڈھ سکدائے
تُسیں ہور کتے جا کھیڈو
ایہہ تھاں اے ساڈے بیٹھن دی
اوہ آہندے نیں تُسیں ہور کتے جا بیٹھو
ایہہ تھاں اے ساڈے کھیڈن دی
بڈھیاں بالاں وچ مُتکا
مندر مسیت مُتکے وانگوں
ہر واری نواں پُرانیوں ہوندا آن سیراں نوں چڑھدائے
پر اک گل بڑی عجیب اے

بچ ویاہاں عمر جے میری

پو لکھے

ماں لکھے ست ویاہاں

ہٹیاں والیاں دا

مندر مسیتاں والیاں نال متکا اساں نہیں ڈٹھا

جتھے اوہ نہیں اوتھے ای اوہ نہیں

اکو ہان نہیں دوئے خبرے تاں کر کے

ہانیاں والی گھرک رڑک تے ہور بات ہوئی

ہا کیلے ای نہیں؟
لگداتے نہیں گجھ ایہناں نوں
دُعائیں ہتھ چائی کھلے نیں کھول کے بانہیں
تکدے راہ مُریداں دا
یاں ایہہ جھنڈے نیں مُلکو مُلک دے
صدیاں دی دُھوڑ بھرے
کیلا چھل کے دھرو سرحد تے
ویکھو بھلا کیہ کردے نیں

ہے عجیب

غریبی بچ نہیں
جیہنوں دھوون کیتے حج دا قرعہ کڈھانا پینائے
غریبی بھار نہیں
جیہنوں ہولا کرن لئی
وڈی عید دا چن ہو لہنی اے چھری سونے دی
غریبی پیر نہیں بھوئیں تے
ہتھ نیں وائیں
گھل ہے ایہناں نوں دو تھیں کروڑاں ہوون دی
دو ہتھ دو پیر غریبی دو پل نیں
(بھلن تے بھاویں پلے ہو بجھن تیر میر دی تکرری)
گھل ہے ایہناں نوں اک ہو اندر سموون دی
گمایاں آونیاں صدیاں

توں آکھیں

ہن دُور دُراڈے خاب خیالیں رہ وچھوڑا پالن دی
مُد مکی

آئی گھڑی حضوری

تل 1 ہوتھیں اساڈے

ایہہ لف لف چا اُکھیرے دلاں چوں گالے 2 مل منارے
توں آکھیں

ہن غیب دے دھوں نال اکھیاں دھوون دا ویلا گیا

آئی گھڑی ہن ست سنجوگی

ٹھپن و پار سپارے

1- تل: اوہ چیز جیہوں اڑا کے دوسری بھاری چیز اتانہہ چکی جاندی اے۔ اڑیس، لیور۔

2- گالے: ڈھالے، دھسائے، گڈے (جیویں باہر اُسار کے گھوہ زمین وچ گالیا جاند اے)۔

ہوئے ہتھ نہیں اساڈے اپنے
سو سبھ دے سا نچھے نہیں
پئی کیتی دیہاڑی صدیاں
ایہہ دوجو دوج وکے
کر کرنی بگانی اپنی
ہوری دے گھر بھر دے گئے
اونوں ہوروں ہور گئے کردے
انج گھر اپنے پرتے نہیں
جو ویڑھا ان ویڑھیا ہے
جگ دے سنگھن ۱ جیاں دا

۱۔ سنگھن: خالی۔

گاؤں

تُوہیں سمندر بھونیں دے در کھڑکاویں
وَاء دیاں بلاں تے اُس ہو
کندھوں

جھات اندراں وِچ پاویں
کنیو کنی دُھر دھاویں تن من
اُس ہو انوکھی آس اُگاس دی
رِزم رِزم اساں کھنڈیاں چ جاگ جگاویں

نابری

پے چھتھے دم مینڈا سنگھ ہوائیں

کر توڑے روکڑ دے مینوں

بھاویں

پچھلے اندر ڈاہو

بھرم اپنے دی فلم بنا

مینوں گھر گھر پئے چلاؤ

میں ٹلناتے کوئی نہیں

ہاں جوتت ست بانہیں

میں بانہیں ڈھلنا ہے

ہاں سار سیدیویں گھال دی

رگ رگ رلنا ہے

آؤ ویکھو

پیا نُور قدیمی بُور اجوکیاں امبیاں نوں

کر سہرے شرعی مُقرہ

اساں لد لیائے منڈی

گجھ گھر کھڑنا نہیں

لمکایا حضوروں ویکھو پھڑو ایہہ دُھر دھاگہ

لاؤ ٹانکے

مُڑ پاؤ لہائیاں تمبیاں تاریخی

لاؤ ساں شاہی شمشیری

ایہناں ہتھ رنہیاں نوں

لکھیار

بیٹھاں بیٹھا
کاغذ پنسل ہتھ
اُپر تک میں چُکھناں اپنے آپ نوں جیویں
دس لکھاں کیہ ہور
بیری آہندی اے
”لکھی جُل وت ہور جے ہور ای لکھنا ای
میں تے نہیں تیری ایڈیٹر
میںوں تے کاٹھے لگدے نی
توں تکناں اے سیو“،
میں چُپ کر بسر نیواں کیتائے
ہسی اے اڑ نیڑے
”پڑھ“

لکھن پڑھن ہے ہکا ای کم، نہیں؟“
”کیہ پڑھاں تے کیویں“ میں چُکھناں

”پڑھنا ای پیاںں جدو کا آیاںں

و کہ جُون اپنی وِچ کھلوتا،

جُون ونجا

پڑھ ”کون“ میری

سہی ہووے تینوں تیری

لکھیں نہ مُڑ ہو ر۱

1- ہو ر: دوجا، دُونی بھریا، بگنہ، اوپرا-

روڈنشا

مُھل ہے کیری
کیر بھمیری
اندر مونی بسنتی سوہیاں پنج پتیاں
پکلا نہیں کھڑیا
جھرمٹ کھڑے نیں
کھیڑ ہے میل سہیلی
بھون بھمیرے
نچ نچ پترو پتیریں میل مناون پئے
پتر نیل بھرے
وٹھ پکھواں چترائے
ہسن حیرانے چٹی ہولی، کھیڈ کھیڈ کے آئے
میں پکھناں ایہہ ناں روڈنشا کتھوں پایا
آ کھن کن کر

1- ہولی: ہولی داتہوار، جدوں اک دوجے تے رنگ سٹے جاندے نیں۔

ناں مجبوری او بندہ جُون دی
آپ گُما کے جنگل منگل ڈھائے ہونکدا
گھوہ کھاتے وِچ لا کے ناواں
ناں دی گُرسی ڈا ہے
اساں نہ ایہہ گمان ہنڈائے

پہلی پوہ - اتوار

آؤ یار

پارک دا چکر ہو جائے

ٹھنڈ ہوا ہے

سورج کتھے؟

اوہ دیکھو

سرج کج کڈھ لوئی وچ بولے پیا

پر ایہہ اواز تے عورت دی اے خبرے کتھوں پئی آوے

”لوئی نہیں ایہہ چھپڑی اے مینڈی

میں وچ نھاون وڑی ہاں

ڈھل دھرتی جل ایہا امرت ہو ویسی

پیوے سو جوں وٹاوے“

چلے گھر

ٹھنڈ ہو گئی اے

بیٹھ کتے چاء پینے آں

پئی کرنی ایں وگ نت کول جہانوں باہر نیاں
چڑھ نئیں، روڑھ کے لے جا
جو آکھیں سو تھیوے
شام پئی تیری منھ 1 جو آئی
ایہا سرت سمائی
کھڑ راتیں وچکار
مرے جو سو جیوے
نہ کوئی پہل نہ دوج ہے
نہ ماڑ تگلڑ جت ہار
تیرا لب سبھ پیوے
ٹھل بھرتی نہ ٹھل مزدوری
آپنا آپ تیرے تیری حضوری
جو ڈر سو دربار

1- منھ: بٹنا، کنارہ-

انا الحق گونج سُنیوے
پئی کرنی ایں وگ نت کول اُراتے پارِ نیاں
چڑھ نئیں روڑھ کے لے جا
جو تُوں سو سبھ تھیوے

پورھیت گویٹ

ویلا لنگھ نہیں گیا کیری کا ڈھیاں دا؟
اساں حاکماں دے ہن تاں نہیں ٹھہپے
کیہنوں وار بسروں خانے پُردے حج منظور دے نیں
ویلا لنگھ نہیں گیا پاندھے پاڈھیاں دا؟
کیہناں مونہاں تے مڑھ تویت منتر
چڑھ موکھ 1 مناریاں گھوردے نیں،
ہے ہن دور صلاحیاں 2 کوریاں دا؟
دوری گونڈیاں مٹ بخوریاں دا؟
حاکم بٹن ہوئے
سینتر نال ہی آپ پیوندے نہیں؟
سنے گونہہ گارا ندیاں پیوندے نہیں؟
سُونہہ لگی ہے بھال اندر باہر
جد تائیں

1- موکھ: 1) نجات، سُکتی، آزادی، 2) تویت دھاگے دا عوضانہ۔

2- صلاحی: صلاح کار، مشیر، ایڈوائزر۔

سَنے بٹن مشین چوکی نہ جائے
آہر جیون دا ہتھ ساڈے تھی نہ جائے
ایہہ گہرا گمان دی چھٹنی نہیں

1- گہرا: (1) دُھند، دُھندلاہٹ، (2) غصہ، کاوڑ، ویر، شہدہ۔

راہک پہاڑا

چٹو پانجا پنہی
چک دیوہن منہی
واء اسمیں
بھاء اسمیں
بھونیں پانی راہ واہ اسمیں
حاضر وی اسگاہ اسمیں
اک ایکا ایکا
کیہا سوہرا پیکا
چھیک دیو سبھ چھیکا
ہن ٹھیک ۱ وارے نہ ٹھیکہ

1- ٹھیک: ٹھیکن، ٹھپہ لاون۔

جس دن تینڈاناں گھول کے لفظاں وِچ نہ پیواں
رات نہیں آن گنڈی کھڑکاندی
لفظ وی تن من چھوڑ کے اپنا باہر کھلے ہننگلانڈے نہیں
جس دن تینڈاناں ساہ بن کے گھر پھیرا نہ پاوے
اپنا ناں ای کھولے دا پر چھاواں ہو کے
پیا بھوانٹیاں کھاندائے
جس دن تینڈاناں تھی ڈوڈی
لُوں لُوں لگ نہ جاوے
جڑاں بھونیں بسر دھر کے
کن کنیاں دی پڑک تے لائی رکھدیاں نہیں

ہتھ ساڈے جو کردے چھڈ دے آئے نیں
آن کرین پورا پورا اگونہے سونہے،
بڈک نویلے بھوگ بھوگ دی
گرسی نالو نال اڈھورا

وکھو وکھ ویتراں اساں پتراں دی
ونو ون ہریا لڑے ویس
ساڈا بھیت ایہہ سانجھ انوکھڑی دا
آپ خاک اساں
پل پل جاگ جنم
رزم رزم وچ دھرت اگاس بے انت
کیہا دیس دھرم
اساں ہوٹھ سُرجن سوم رس ورکھا
گلوکڑی واء
اساں بھوگ ساگر

تینڈا پنڈھ اتھاہ
دلاں وچ سستی اُتھل جگاون دا
بُجھی مُڑ لاون دا
میں راہ وچ ٹھاہر جیہی
جاں تھدھ پب چھہایا
ٹھاہر تھئی سنگ راہی
ایہا اڈیک جانے آہی

نانی پورنی آکھے بنو دوہتی نوں
پیڑھیاں رُل گنیاں
کدوں مکنائے روگ غریبی نی بنیئے
بنو آہندی اے نانی روگ امیری آ
جیہڑی لکھاں نوں بھکھیاں رکھے تاں آپ اک رجدی اے
جیہڑی لکھاں دا پایا لاه
نگ اپنا کجدی اے
اُنج ہے ہمار انوکھی ویکھ نا
ٹھیک ہوون نوں اپنی موت سمجھدی اے

باراں مانہہ (ادھ پوہ)

دینہہ نہ دئے دکھالی
کر جھڑ پھرے حجاب نقابی
ووضو گھٹ پیالی
دُھند ہو سڑکاں سُنج کراوے
لُک لُقمہ اک چاوے حاللی
چھڈ جائے تھالی خالی

بولی چسکور عاشقاں دی جُگل

”اوہ پھلیار ہے“

”کیہ مطلب، پھلنہار؟“

”اوں ہوں“

”آہو سچ، پھل ہار!“

”نہ“

”نہ وچ ہاں نہیں ہوندی؟“

”سو پھلیار ہے کر پھل جو پھل ہو جاوے“

”ہا سو دا مطلب ’اوہ‘ وی ’آپ‘ وی ہو یا“

”ہا، ’اوہ‘ ’آپ‘ اک ہووے تاں ای پھلیار ہے“

”تے پھلیار پھلیار ہے“

رنگورنگ نیں سارے، دُور کوئی، کوئی نیڑے

ہن تے تارے

نیل پیل وی گُسممھ مَجیٹھ وی

سبھ سنبھالن آپ نتارن ہے

آپ جوہن 1 سبھ ہوون

مَلن ونجاون کُل پاون ہے

رین چوکھٹ دیئہہ وارن

1- جوہن: ڈھونڈن-

اَکھر پیناں 1 دے
پئے لہندے نیں جوگ پہاڑوں
پُر جا پُر جا 2
وِج مَدانیں
اُگ جنگل بن جاسی
زہر قہر جیہناں شہر نہیں وارے
سوئی مواسی 3 واسی

- 1- پین: خالی، جیہناں کول کجھ نہیں۔ 2- پُر جا: پُر زو، ٹکڑا۔
3- مواسی: مواس وِج لُکے ہوئے۔ (مواس: جنگل، نابراں دے لُکن دی تھاں)۔

مُکْرَ آس پیاس ہے تینڈی
لُون پانی لب لَس ہے
رگ رگ پیچھے
اُگے اوہ سَنھا 1 گھاہ
جو تک 2 تینڈی پیر دھرے

1- سَنھا: سَلا، گَلا - 2- تک: 1) نظر، 2) آس -

دَم دَم جیہناں دا سار پرائی
پل پل اک ڈش جنج مُنافع
دُوج ہی سوہرا سس جوائی
پٹھ اخبار جھلار ولیمہ دُھپدے نیں
کھبے چڑھن اتوار مشہوری
گھلے اولاد بزار
ہو سودا چُھپدے نیں

اپنے سُنپن سوال اسانوں
اپنی جاگ جگا
رات تیری سانوں بانہیں ہووے
دینہہ تیرا سانوں پیر
اکھیں چھوہن گھڑی اوہ جس وچ
مگن تیرے نت نین

عمر جو ہوئی
ناں سانوں کھل ویندے ہوئے
یاد کراون اپنے اوہ دم دم
گلی گراں ونج دیوے دیوے دھرن جو پونی
رنگ رنگ تیل پُرانے وچ ڈھل سارنویل جگاون
ایہو اساں جیہاں دل آوے
آو اپنے چوں ہُن
کرنی نویں دے درشن کریئے

جھڑ بنیا آسمان

مینہمہ ہو زویں تے لہندا کوئی نہیں

شام سویرے دُھند بن سڑکاں تے بہندا اے

جاپے دینہمہ جیویں چڑھیا ای نہیں

رات دامتھے لکھیا سیانیاں پڑھیا ای نہیں

لکھ پتراں وِچ کہانیاں نیں
کھمب چھوہ چُنچ ٹوہ سُنئے
ساہ لین ساہ دین ایہناں دا
جی جی اندر وسن وساون
سَم ۱ وِچ ساڈے آپ جگاون
ڈال اپنی دے لگ لگ سینے
ہر جوہ رہن اڈار
کرنیاں عجب نماںیاں نیں

1- سَم: سوں-

2015- سُنکیاں ٹہنیاں تے لگے ہریاں پتراں دی گل

پوہ لنگھ گیا، مانہہ آ گیا
اُپروں چھٹ نہیں پئی
لنگھدیاں اُکھیں دُچھن بھیت اسانوں
سُنے جیہڑی سُندی اے
اساں سوکے دی مل اُتھلنی
ایہہ تریہہ سانوں ساوا رکھدی

نانکی بولی

بارھیں برسیں کھٹن گھیاں
تے کھیونیں رزق اُداسی
رزق اُداسی جد پرچولی
نیکلی چنگ ۱ سیاسی
تن دُکھ تیل گھنا
لاٹ اُتھلن پیاسی

۱- چنگ : چنگیاڑا-

ستاں ورھیاں دا ہوساں
وڈے خاں دے باگ دی راکھی لگاں پیو نال اپنے
چڑھ لاہن وی کار اساڈی ہوئی
پک کھیر امباں چوں کردائے
جھتاں لگ ونجے پھوڑا اُگ پوندائے
مئل سرہوں سریر اسماں
پال اپنی گوں پیل کرینے آں مالک دی
تئل آڑھت کنڈے لاہی اساڈی لہہ وڑدی اے منڈی
راکھی ساکھی چڑھ ویندی اے ساڈی بنک دے کھاتے،
مین گن گھائے وادھے
جُھردے پُھلدے نیں خان خُودے،
اسماں دھوسرہوں سریریوں
بہنے آں رُکھی مستی،
پتر خان دے میڈے ہانی باہروں پڑھ آئے

وڈے فارم بنائے
 ہن پتر اوہناں دے اگوں
 ادھ ہاڑ جاں تھیندائے میکوں آہدے نیں
 تایا توں نہ جد تائیں لاہیں اساں لہانے کوئی ناہوں
 مل مل سرہوں چما سا ہڈاں توں لاہنا پوندائے،
 پک رڑک اچرج ہے ہتھیں
 کیہ ڈساں، مُڈھ لاء دی:
 جھامبز منڈی میوہ رکھاں توں تلے کھڑوتا ڈیکھاں
 بھلا ہن لگدا کیہ اے،
 جتنی وی سرہوں ملو
 رڑک ایہہ ہتھوں عجوبہ گھنیری تھیندی اے